

C.

I. L e g a t e r.

1. Kong Frederik den Andens Gavebrev til Sognepræsten, Capellanen og Rectoren i Nyekjøbing paa Falster.

(Af Nyekjøbing Skoles Archiv; hidtil utrykt.)

Vi Frederich den Anden, med Guds Raade, Danmarks, Norgis og Gotteris Konning, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Dytmarssen, Grefve udi Oldenburg og Delmenhorst, gøre alle Bitterligt, at efterdi Vi forfarer, hvorledis at Kirche-Tiennerne her i Vor Kjøbsted Nyekjøbing, som er, Sognepræsten, Capellanen og Skole Mester, skulle hafve en ringe Indkomst og icke nocksom ere forborget med hvis dennem til

deris Underholding behof giores, da have Vi af Vores hynderlig Gunst og Raade undt og tilladt, og nu med dette Vort obne Bref unde og tillade, at det Vicari, som ligger til Vor Frue Altere herudi forn. Nykøbing, og os Elskel. Hr. Peder Hasling nu med forleent er, maa og skal efter hans Død og Afgang altid til ævig tid være og blive til forn. Sognepræstens, Capellanens og Skole Mesterens Underholdning her udi forn. Vor Kjøbsted Nykøbing, de som nu ere og her efter kommandis vorder, med ald sin Rente og rette Tilleggelse, intet undertaget, efter som det nu tiligger, og forn. Hr. Peder Hasling nu der til i Verie hafver: Og naar forn. Hr. Peder Hasling er død og afgangen, skal Sognepræsten her sammesteds strax til sig mue annamme forn. Vicari, og hans Efterkommere Sognepræster her sammesteds skulde beholde Godset, til samme Vicari liggendis er, i Forsvar, og oppebære deraf ald Rente og Indkomst, og dend siden skifte og deele udi trei lige Parter, saa at hand self tager en Part, Capellanen dend anden Part og Skole Mesteren dend 3die Part. Sammeledis skal Sognepræsten og hans Efterkommere nyde ald Herlighed og uvisse Rente af Godset for sig alleene, undertaget Stedsmaalet; det skal, saa ofte det falder, deeles i trei lige deele, Sognepræsten een Capellanen een og Skole Mesteren een Part deraf,

og skal Sognepræsten aarligen giøre Superintenden-
 denten gode Rede og Regnskab for ald samme Op-
 børfel, og hvorledis hand det skifter og uddeeler,
 paa at aldtिंगest dermed ganger ligeligen og ret til.
 Skal og forn. Sognepræst, dend som nu er, eller
 kommende vorder, holde forn. Gods og Eien-
 dom ved god Hæd og Magt, og Bønderne derpaa
 boendes ere, ved Lof, Skel og Ret, og dennem
 iche uforrette imod Lofoen, eller med nogen Jndfest-
 ning eller anden usedvaanlig Paaleg besværges, og
 iche forhugge, eller forhugge lade nogle de Skofve,
 dertil ligger, til Upligt i nogen Maade. Thi for-
 biude Vi alle, hvosomheldst de ere eller være fun-
 de, særdeles Bore Fogder, Embids Mænd og alle
 andre, forn. Sognepræst, Capellan og Skole Me-
 ster herudi forn. Vor Riøbsted Nykiøbing, de som
 nu ere, eller herefter kommende vorder, her imod
 til ævig Tid paa forn. Vicari, eller nogen sin
 Rente og rette Tilleggelse, eftersom forskrevet staar,
 at hindre eller i nogen Maade forfang at giøre,
 under Vor Hyldest og Maade. Givet paa Vor
 Slot Nykiøbing d. 9 Octobr. A. 1570.

Under Vor Signet

Friderich.

2. Lars Christensens og hans Hustru Sidsel Olsdatters Legat til Chri- stiania Cathedralskole.

(Hidtil utrykt.)

Jeg underskrevne Bedzille Olsdatter Sal.
Lauritz Christensens, Borger og Indvaa-
ner her i Staden, hans Efterlevereske, Kiendes
hermed og for alle vitterligt gjør, at min Sal.
Kiereste nogle Aar for hans dødelige Afgang,
tillige med mig har besluttet, at give til en Deel
af Ungdommen her udi Christiania Skole 300
Rdlr., hvilke 300 Rigsdal. den 25de Octobr.
1698 bleve erlagt; saa og, at den allerhøieste
Gud haver givet mig i Sinde, endnu at give
hossfølgende 300 Rdlr., giørendg tilsammen 600
Rdlr. Croner, paa efterskrevne Vilkaar:

- 1) At Renten af disse 600 Rdlr., 5 af hundrede
aarligen, eller som den efter tidens Leilighed fal-
der, aarligen til Sancte Michelsdag skal lige
uddeles til 4re skikkelige og lærvillige Discipler
af de nederste Lectier udi 4 eller 5 Aar i det
længste; mens dersom nogen af Slægten findes
her i Skolen, skal en eller to af dennem nyde
al Rente, saa længe de forbliver i Skolen, ind-
til de derfra nedsendes til Academiet, og skulle
4re paa en Tid være, skal den deeles dennem

mellem, saa at den flittigste, skikkeligste, og den som mest trænger, fandt bekomme den meeste Hielp deraf.

2. Saa længe jeg lever, vil jeg have mig forbeholden at udnævne de, som denne Rente skal nyde; siden skal min fiere Fætter Advocat Alexander Homfredsen Brugman, og efter hans Død hans næst Paarørende, have Magt og Ret til at bevilge og forunde denne Rente, hvilken de ville og agte at være god Forhaabning om; ligesaa om nogen Slægt eller Fremmed tager ilde afstæd, og slaar sig til Ustikkelihood, og Pengene unyttig forøder, og efter en og anden Rectoris Scholæ Paamindelser ikke vil bedre sig, da at stille dem derved:

Da paa det denne Kundatz og Stiftning kan stedse og evindeligen haandthæves og blive ved Magt, vil jeg paa det venligste og ydmyggeste have onbedet hans Kongelige Majestæts Høist-betroede Stifts Befalingsmand her ved Stedet, saavelsom Biskoppen og samtlige Consistoriales, som nu ere eller herefter kommanderes vorder, at de samtlig dens Forsorg ubesværges ville antage, saasom jeg og hermed giver dennem Fuldmagt, bemelte sexhundrede Rigsdaler at oppebære, til sig annamme, og dennem hos visse Folk imod god og skadesløs Forsikkring at udsætte, og Renterne at optage, som til Rector i Skolen betides maatte

leveres, at den af hannem til sin bestiftede Brug kan vorde uddeelt, og særdeles, hvis nogen Bæmskelighed enten med Capitalen at udsætte, eller med dens Sikkerhed, hvor den er udsat, ved uformodentlig Tilfælde maatte foresfalde, eller med den, saavel som Renter at inddrive, hvortil Proces og Vidtløstighed maatte behøves, de da samtligen ville bære mueligst Forsorg for at bringe det til Rigtighed, at Capitalen altid bliver uformindsket, og de gode Mænd saa ville stædse holde over dette mit Testamente, det forsørge og udføre, som de agter for Gud at forsvare med en god Samvittighed, og som de ville, at Guds Belsignelse skal boe hos dennem, paa det at mit velmeente Forsæt maa stædse geraade til Guds Ære, og den studerende Ungdom til nogen ringe Trost og Undsætning. Men skulle nogenid imod Forhaabning disse 600 Rdlrs. Gave til anden Brug forvendes, eller Capitalen ikke skulle mod sikker Pant vorde udsat paa Rente, eller Renten deraf ikke paa forskrevne Maade aarligen skulle vorde anvendt og uddeelt, da skal velbemelte Alexander Bruggman og hans (saasom mine) næste Paa- rørende have Magt til Capitalerne igien at indfalde, og dennem til anden gudelig Tjeneste bestikke:

Til Bekræftelse haver jeg venligen ombudet Kongel. Majest. Assistentz Raad Morten Bon-

zen, og General Fiscal Hieronymus Brygman saavelsom Ober-Told Inspecteur Christen Tobiaesen dette mit Gave Brev til Bitterlighed at underskrive og forseigle. Actum Christiania den 29de Aug. Anno 1705.

Sidssel Ollesdatter

Sal. Lauritz Christensen.

L. S.)

H. Brygman. M. Honzen. Ch. Tobiaesen.

(L. S.)

(L. S.)

(L. S.)

Anno 1707 den 26de Septemb. er denne Kundatz udi Consistorio bleven oplæst, imodtaget og approberet med den Restriction, at Slutningen der udi er ikke anderledes at forstaae, (det og Monsr. Alexander Brygman i seenesie Consistorii Session muntlig forklarede), end at Capitalen, naar den efter foregaaende lovlig Opbydelse ikke kan mod noiagtig Pant vorde udsat, bliver staaende uden vores Skole, som Loven om sige Capitaler er formeldende.

Dette ligelydende er indfort i Consistorie Protocolen Fol. 43. og her med Vore Hænder, som tilhædeværende paa ovenskrevne Dag, bekræftes.

(Underkrifterne mangle i den forhaanden værende Copie.)

II. Befordringer og Afgang.

Under 22 Octobr. d. A. er Adjunct ved Fredericia lærde Skole, Mathias Schandorph, efter Ansøgning, i Raade entlediget fra sit Lærers Embede, og i hans Sted Cand. Theol. og Alumn. Seminar. pædog. Lauritz Balslov bestikket til Adjunct; ligeledes er under s. D. den ved bemeldte Skole provisorisk ansatte Lærer, Ulrik Christian Mule, allernaadigst forundt Bestalling som Adjunct.

Under 20 Decemb. er den ved Christiania Cathedralskole som Lærer i de levende Sprog ansatte Swilgmeyer efter Ansøgning formedelt Ewagelighed entlediget med Pension.

III. Skolehøitideligheder.

Nykjøbing lærde Stiftsskoles Indvielse.

(Meddeelt ved Hr. Rect. Mag. Bloch.)

Da Lollands Stifts lærde Skole i Nykjøbing paa Falster i Nov. 1806 modtog sin Hovedreform, blev hverken Denne indledet med nogen synderlig Solennitet, ikke heller Skolens Rector eller de øvrige ved den nybestiktede Lærere paa sædvanlig Maade indsatte i deres Embeder. Lokaler var

alt for lidet og ubekvemt til nogen saadan Høitidelighed; og da det var af Vigtighed, saasnart muligt at begynde Skolearbeidet, vilde ogsaa Tiden blevet for kort til at træffe de til en passende Høitidelighed fornødne Foranstaltninger. Man troede det derfor bedst at oprette en saadan Skolehøitid, indtil et nyt Lokale, som man dengang allerede begyndte at gjøre sig grundet Haab om, med det Samme kunde indviees til sin Bestemmelse. Der skede altsaa til Indledning af den efter ny Plan indrettede Underviisning intet Andet, end at Rector, der ved foregaaende Examination havde skaffet sig den fornødne Kundskab om hver Discipels Fremgang og Duelighed, i Forældrenes og nogle faa Andres Nærværelse, gjorde Disciplene bekiendte med den nye Indretnings Beskaffenhed og hvad Samme krævede af dem, og dernæst anviste enhver Lærling den for ham passende Plads. I et par Ord bragdes den afgaaende fortiente og værdige Rector, Hr. Magister Bastholm, et taknemmeligt Leve! fra den Skole, han i henved 26 Aar redeligen havde forstaaet, og de heldige Udsigter, der nu aabnede sig for Skolens Vel og Hæder, udgjorde den Opmuntring, hvormed denne lille Tale sluttedes. Dagen efter begyndte Forretningerne, saa godt det lod sig gjøre, i Skolens hidtilværende lidet bekvemme, men ved nogle nye opførte Skilletrum dog mere hen-

figtsret afdeelte Lokal. Her fortsattes Arbeidet indtil 1ste Maj 1808, da Skolen var saa heldig, at kunne tiltræde sin nye fortræffelige Gaard (hvorom er meldt i disse Annaler d. N. 1. Bind Side 361 o. følg.) Til dette Lokales høitidelige Indvielse bestemdes nu den næstfølgende 1ste Julii, og syntes denne Skolefest, der paa dette Sted var den første i sin Art, at vinde en ualmindelig Deeltagelse.

Høitideligheden, hvortil vare indbudne Disciplenes Forældre og alle Byens Embedsmænd og anseeteste Borgere, og hvortil der desuden indfandt sig endeel af Omegnens agtværdigste Mænd, aabnedes med et majestætisk Chor, assjunget af Disciplene og ledsaget med en stion Instrumentalmusik. Herpaa fulgde en Tale af H. H. Hr. Biskop Boisen, som talede især med Hensyn til Liderne og havde valgt til Emne: "hvoreledes og ved hvilke Midler Fædrenelandskierlighed skal vækkes og vedligeholdes i Unglingens Siæl?" Hovedpunkterne i hans Tale vare følgende: hvad er Fædrenelandskierlighed? Den er ikke Nationalstolthed, ligesaa skadelig i sine Virkninger, som umoralisk i sin Oprindelse. Den er uforanderlig Beredvillighed at opofre Fordeel, Eiendom og Liv for Fædrenelandets Bedste. Den støtter sig til giennemtænkte Grundsætninger og voxer med Landets Nød og Fare. Den kan ikke bydes. Den er allevegne, hvor Retfærdighed, Velbefindende og Op-

lysning give den Næring. Den er skønnest og stærkest i Trængsels Dage. Da vaagner den slumrende Nationalkraft og Fædrelandets Ven lærer at kiende sig selv og kiendes af Andre. — Den svæktes ved Overdaadighed, ligesom Tarvelighed stæse var og endnu er en Støtte for alle fædrelandske Dyder. Ungdommen bør derfor opdrages til Tarvelighed, tidlig lære at fornægte sig, at nøies med lidet og vænnes til usfortræden Arbeidsomhed. — Erindringen om, hvad Fortidens fortreffelige Mænd virkede og leed for Fædrelandet, hvorledes og giennem hvilke Forberedelser, giennem hvilke Trængsler de bleve hvad de vare, er et ypperligt Middel til at vække Fædrelandskierlighed i Unglingens Barn. — Her vilde han, hvad store Exempler kunne virke, hvorledes de standse Unglingen paa Wildfarelsens Wei, bringe ham til at være estertænksom, hvorledes, medens han beundrer det Store, som ligger i Opofrelsen, medens han i søvnløs Nat, paa sine Spadseregange, er blant de hedenfarne Edle, hans Efterlignelyst vækkes og hans Sind forædles: Historiens og især velstrevne Biografiers Værd anpriesdes. Han skildrede Læreren, som med Menneskefundskab, indviet i Alderdommens Helligdom, forstaaer at tolke Fortidens og Nutidens Skrifter saaledes for Unglingen, at Fædrelandskierlighed derved maa vækkes. Han sluttede denne Betragtning med følgende Ord:

"Jeg har et Ideal, som stedse har været min Siæl nær, men allermæst nær i disse Trængsels Dage, da det gælder om allevegne at møde den Fædrenelandskiærlighedens Mand, der ændser ingen Fare, beregner intet Offer, men villig og gierne hengiver sig for sin Konge og for sit Fødeland; allermæst nær, naar jeg i en Landsbyskole seer omkring mig en Flok Unge, hvis Rald det skal være at forsvare Fædrenelandet. Vi burde have en Bog, den være Læsebog eller Lærebog, ligemeget, men skikket til at opvække og nære de Følelser, af hvilke Fædrenelandskiærlighed er sammensat. Den vise os først, hvorledes det elskede Danmark seer ud. Den fortælle os, hvad Godt og Nyttigt der findes i enhver Provinds, hvorved den udmærker sig fremfor andre, hvori den er tilbage? Den lære os i faa Træk, hvorledes Danmark er bleven hvad det nu er. Den sige os — det skulde være Hovedmaalet — hvad danske Mænd skyldte sit Land i Fred og i Krig. Den fremsætte Regler i Form af Sentens, af Ordsprog, en færdig og uforglemmelig Moral for Landmanden. Den beskueliggjøre Reglen ved tilføiede Exempler, hentede fra Fædrenelandshistorien. Den være afpasset efter Almuens Tarv. Den være hellig og staae ved Siden af Lærebogen. Dens Sætninger læres udenad. Den være Bog for den voksne Ungdom, naar Confirmationsaaret nærmer sig, naar Drengen og Pigen staae i Begreb med at træde

ind i Statens Samfund. Dens Regler og Exempler knyttes, om muligt, til visse høitidelige Scener, til landlige Glædens Feste, til allehaande Øvelser, hvorved de hedenfarne Vædle, om hvilke Bogen fortæller, skulde hædres; visse for Fædrene landet dyrebare og uforglemmelige Dage høitideligholdes; Pligten mod Fædrelandet bestueliggjøres og Legemet hærdes. Dens Regler og Exempler skulde indflædes i tilføiede Almuefange, som, efter at Lærdommen var fattet, skulde læres udenad og affynges. Jeg kan ikke undlade at troe, at Fædreland — et Ord nu fremmed for vor Almue — vilde worde kiærere, fordi man havde lært at skatte dets Værd, at dette Ord, høitideligholdt ved Sang og Feste, vilde, liig Børnelæsning under forstandig og bliid Lærer, gienlyde venligt og lærerigt for Unglingen og Manden, og at de Lærdomme, Drengen havde modtaget i Skolen, vilde i Fred og Krig være ham advarende nær, være ham nær, naar betrængte Fædreland vinkede ad ham, at han skulde give Slip paa Fordeel, paa Magelighed, skulde opofre, lide, kæmpe for Arnested, for elstet Fyrste og for Fødeland.”

Han anførte Religionen som det tredie væsentlige Middel til Fædrelandskierligheds Opvækkelse. Vel forstaaet udretter den meer end Belønninger, Lovtaler og Hædersminder. I Trængsels Dage, i ubemærket Freds er den en usvigelig

Støtte for denne Dyd. Den danner den ligesaa uforsøgte som hæderlige Helt; og lærer ham, at han intet taber ved at opofre dette Liv, fordi han har et bedre i Vente. — Efterat han havde viist, hvilken mægtig Indflydelse paa Fædrelandets Kiærlighed en saaledes ordnet Skoleunderviisning maa have, sluttede han sin Tale saaledes: "Vi ville, enhver i sin Stand, samvirke med vor gode Konge. Vi ville ved ædel Daad, ved ufortrøden Embedsflid, ved Opofrelse for Fødelandet glæde ham, og, saavidt det staaer til os, lønne ham for det meget Gode, han virker til Landets Hæder og Gavn. Vi ville, stolende paa Gud, paa Kongen og den gode Sag, rolige see ind i kommende Dage. Vort Løsen skal være: Gud, Konge og Fædreland!"

Efterat saaledes Biskoppens Tale var tilende, ifemdes atter af Disciplene med Instrumenternes Ledsfagning et harmonisk Chor, hvorpaa Rector Bloch besteg Kathedret. Et heldigt Tilfælde vilde, at han, uden nogen indbyrdes Aftale, men ligeledes opfordret af Tiderne, havde betragtet denne Skolehøitid fra samme Side som Biskoppen, og fra sin Side været betænkt paa, at benytte Leiligheden for at vække i Unglingenes Siæl Følelser for Fædreland, og for de andre Tilhørere tilbørlig Agtelse for det Institut, der virkede til dette Maal, at levere Samfundet ædle

Universit. og Skole-Annaler 1808 2. B. R

og dueelige Medlemmer. Hans Tale gik derfor ud paa, "at fremstille det som Unglingens ædleste Diemeed, eengang at kunne leve for Fædrenelandet." Indledningen gjordes med den for Underviisningsvæsenet saa trøstende og oplivende Betragtning, at, i hvor liden Deeltagelse en saa fredelig Syssel, som en Skolehøistid, kunde synes at love sig i nærværende Tider, saa kunde dog Intet være mere opmuntrende her til, end en landsfaderlig Regierings Exempel, der end ei ved Tidernes Uro og Trusler har ladet sig standse i sin velgiørende Omhu for Statens indvortes Vel, for Videnskabernes Fremgang og Ungdommens Dannelse; derpaa frembød Dagen selv et af de merkværdigste Exempler; og desto stærkere blev altsaa og Ungdommens Forbindtlighed til at gøre alt for ogsaa fra sin Side at opfylde saa vise og velgiørende Hensigter og igien lønne den Omhu, der paa dens Dannelse var bleven anvendt. Regieringens og Statens Løn er den, at den dannede Ungdom engang lever for Fædrenelandet.

Efterat have viist, hvad Værd disse Bestræbelser besjædde, hvad Indtryk dette skionne og store Maal, naar det stedse opstilledes i sit fulde Lys, kunde gøre, samt med hvor kraftfulde Ord Fædrenelandet falder og taler til Menneskets Hjerte, gik Taleren over til at besvare det vigtige Spørgs-

maal: "hvo der kan siges at leve for Fædrene, landet og ved hvilke Bestræbelser Unglingen kan vente at berede sig denne Lyksalighed."

Et par Tilbageblik i Grækenlands og Romes saavelsom i vort Fødelands Historier syntes tilstrækkelige til at fremkalde i de hermed bekiendte Tilhøreres Siæle Billedet af det hæderfulde Liv for Samfund og Fædreland, der i Tidernes Aarbøger evig vil glimre; hvorhos det dog tillige erindres, at ikke blot den levede for sit Fødeland, hvis Heltebedrifter eller vidtomgribende politiske Virksomhed Historien forævigede med et glimrende Minde; men at og den, der ubemærket og i Stilhed, var hans Kreds end nok saaliden, virkede som ædel Mand i sit Kald, fortiente Samfundets Høiagtelse og Taknemmelighed. — Men dernæst fordrer ethvert ædelt Kald i Livet Kundskaber og Duellighed, og bestyres saameget bedre, jo større Aandsdannelse den besidder, til hvem det er overdraget. Uberegneligt er derimod det Uheld, som Mangel herpaa saa ofte har forarsaget. Dette bør Forældrene, dette bør Børnene selv stedse have for Øine; den altsaa, der sørgede for Sines eller for sin egen Uddannelse, han levede for Fædrelandet. — Til Menneskets fuldkomne Uddannelse hører ei allene Kundskabers Erhvervelse. Ogsaa Legemet bør uddannes og styrkes, dets Kræfter øves og Sundheden vedli-

holdes, naar Ynglingen skal blive lykkelig som
 Menneſke og i Stand til fuldkommen at gavne
 ſit Fædreland. Men dette Maals Opnaaelfe
 udfordrer Tarvelighed, ordentlig Leveſemaade, nyt-
 tig Legemsbevægelfe og fremfor alt en uophørlig
 vaagen Omhu for at holde Indbildningskraften
 ubefmittet. — Den ſidſte Fordring endelig til den
 Yngling, derønſker at worde ſit Fædeland gavn-
 lig, er den, at han beſidder et reent Hierte, en
 varm og ædel Willie, der ubeſtøtten af Forſæn-
 gelighed, uden at beregne egen Fordeel, uden
 Tvang af Frygt og udyttes Omſtændigheder, in-
 gen anden Driveſtæder kiender, end den, der lig-
 ger i hans egen inderlige Følelſe af Pligt og
 Dyd. Denne overvinder enhver Hindring, bereed
 til at bringe Fædrelandet ethvert Offer, det
 være ſig af vore Fordele eller Fornøielſer, af vore
 Tilnøieligheder, Bæuer og Onſker, af vor Rolig-
 hed, vor Formue eller endog vort Liv. Et Blik
 paa hvad Offer iſær Nutiden fordrede, og det
 Onſke at ſiſte Dagen et værdigt Erminde i tak-
 nemmelige Medborgeres Hierte, frembragde nogle
 Ord for vore norſke Brødre, hvis betrængte Om-
 ſtændigheder og fiække Opførelſe netop i den Tid
 fornemmelig tildrog ſig den almindelige Opmærk-
 ſomhed, og ſtrax fandt man paa Liſten tegnet af
 den tilſtedevarende Forſamling den Summa 765
 Rdlr., ſom kort derefter blev af Biſkop Boiſen

og Rector Bloch indsendt til Committeeen for de
Norskes Understøttelse.

Efter en Apostrof til Fædelandet og Ønsker
for Sammes Vel og Hæder, vendtes Talen til
Ungdommen, for hvis Siæl Forfatteren endnu
engang søgte at samle de hidtil stykkeviis be-
skrevne Træk til et samlet Skilderie. Og nu blev
Slutningen denne: "hvad udenfor dette skionne
Liv kan da være den ædle Ynglings Diemeed? og
hvo kan, uden at fornægte Dydens helligste Fæ-
lser, tabe det af Eigte. Dette skionne Liv er
den Bestemmelse, hvortil og vort Lyceum skal stræbe
at hense sine unge Medlemmer. For Fædrene-
landet var altsaa denne Dag, for Fædrenelandet
indviedes denne Holig. Herlig staae den, et
Vidsdoms og Dydens Tempel! Læreres Duelig-
hed, Iver og Humanitet, Lærlinges Gliid og
rene Sæder være de Piller, der, end varigere
end de grundfasteste Mure, maa bære dens vidt-
skuende Tag. Vndig, som Akademi Lunde, udbre-
de det sin kvægende Skygge over enhver Granst-
ning efter Sandhed, ethvert Stræben efter Dyd.
Og da vil Nutidens Agtelse, Efterverdenens Vel-
signelse omvinde dets Linding med evig grøn-
nende Krands!!"

Med Barme istemte nu hele Forsamlingen
den Baggesenske Sang for Kongen og Fædrene-
landet: "Bryd med din rene Lust, udaf hver Bor-

gerø Bryst Enighed's Sang!" ic. — Efter dennes
 Tilendebringelse sluttedes det hele med et choral,
 mæssigt Chor af Disciplene, skiftet til at fuldende
 en saadan Høitidelighed. Forsamlingen skildtes ad,
 og mangen Kortgaaende medtog et godt Indtryk
 af Fædrelands's Aand og skienkede Nykiøbing Skole
 sine velmeente Ønsker.

IV. Gymnastik ved de lærde Skoler.

Ligesom i sidstafvlgte Sommer 1808 de saa nyt-
 tige Evømmeebvelser med Held ere blevne fortsatte
 ved Frederiksborg Skole (S. disse Annaler 1808
 2. B. S. 116. f.), saaledes blev ogsaa dermed giort
 Begyndelse for Middelskolens Disciple i Nakskov.
 Allerede forrige Aar havde Hr. Overlærer Ste-
 phansen, overbeviist om disse Øbvelser's store
 Gavnlighed, giort et Skridt til deres Indførelse
 der ved Skolen, hvortil Stedets Beliggenhed giver
 saa god Anledning; men maatte dog efter flere mis-
 lykkede Forsøg, og da Krigsurolighederne pludselig
 paakom, for denne Gang opgive sit Forehavende.
 Ved sine i Begyndelsen af sidste Sommer forøgede
 Bestræbelser fandt han i Tidsumstændighederne ved-
 varende Hindringer. Uheldigviis eller heldigviis

traf det sig imidlertid, at en af Skolens Disciple
 nær var druknet. Denne Omstændighed fordob-
 lede Hr. Stephansens Iver for Svømmeøvelser
 uopholdelige Indførelse, og det lykkedes ham at
 seire over de hidtil modstaaende Hindringer. Han
 henvendte sig til Disciplenes Forældre og forestille-
 de dem, hvor nyttigt, vigtigt og nødvendigt det
 var, at deres Børn bleve øvede i Svømmekunsten.
 Hans Forestilling fandt almindeligt Bifald, og Alle
 lovede paa bedste Maade at understøtte Indretnin-
 gen. En brav og duelig Soemand paa Stedet,
 Jørgen Pedersen, Formand for Pramlauget, var ef-
 ter Anmodning redebøn til at paatage sig denne
 Underviisning imod en Betaling af 2 Rdlr. for
 hver Discipel og en liden Douceur efter Behag,
 naar en vis Grad af Færdighed var opnaaet. Det
 forlangte blev ham tilstaaet, og Øvelserne toge saa-
 ledes, efterat Hr. Overlærer Stephansen havde
 paa egen Bekostning anskaffet de fornødne Appara-
 ter, deres Begyndelse i Midten af Junii Maaned.
 Tiden, som hertil blev anvendt, var en Time hver
 Aften, saa ofte Veiret ei var ugunstigt. Selv var
 Overlæreren, efter givet Løfte, bestandig tilstæde.
 28 Disciple toge Deel i disse Øvelser, og gjorde
 saa god Fremgang, at den halve Deel deri kan siges
 at have udmærket sig. End mere haabes af Fort-
 sættelsen i næste Sommer.

Det gjør Natkov Byes Indbyggere Vre, at de saa villigen have forladt en Fordom, der vel aarlig formindskes, men dog endnu er meget almindelig. Den underviste Ungdom vil i sin Tid føle, at den skylder sine Opdragere en Forbindtlighed mere. Det er ogsaa at haabe, at saadant Exempel vil fremkalde Efterlignelse ved andre lærde Skoler, og at disses Disciple, der i andre Henseender erholde saa omhyggelig en Dannelse, ei heller i en saa almeennyttig og ofte hoistnødvendig Færdighed ville staae tilbage for Fattigskolers og Opfostringshuses Disciple. I Franckerig er, som bekendt, denne Øvelse indført ved alle Pensionnater, Collegier og Lyceer a). Med Disciplene ved Academiet i Bern har i denne Sommer været holdt en egen Sommer Examen b).

V. Skolefrister.

1. *Nonnulla de pietate, inprimis literaria, C. Plinii Secundi; auctore M. Bened. Bendtsen, Rect. Scholæ Fridericiburg. Hauniæ 1808. 16 pp. 4.* Et Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Frideriksborgs Skole i October 1808.

(Anmeldelsen af dette Program er for Udg. en

a) S. disse Annaler 1806. 1. B. S. 308.

b) S. Allgem. Politzblätter. Sept. 1808.

saa meget behageligere Pligt, jo høiere han selv
 skatter den ædle Romer; af hvis Character her
 nogle enkelte Stæk ere fremstillede. Moralisterne
 have ofte og ikke uden Høie anbefalet Unglingen
 den Regel, af Historien at vælge sig et eller andet
 fortreffeligt Mønster, som stadigen kunde svæve
 ham for Øie, og som ved stedse dybere og dybere
 at indpræge sig i hans Siæl kunde blive ligesom
 en levende Moral i hans Jnderste. Anm. vilde
 ønske, at Mange, især blandt den studerende Ung-
 dom og dem, der danne sig til en høiere Virke-
 freds, vilde gjøre sig fortrolige med Billedet af
 denne vor Plinius, saaledes som det fremstikker
 af hans egne Breve, med hans Character og
 Grundsætninger som Statsmand, Embeds-
 mand og Borger, som Videnskabernes Elsker,
 Kiender, ivrige Dyrker, Forsremmer og Beskyt-
 ter, som tænkende og som practisk Philosoph,
 som Ven af det Ypperligste og Bedste, som den
 Edle og Elskværdige i alle Forholde som Herre,
 Huusfader, Egtemage og Menneſke. Det er
 ham, der som Statholder i Pontus havde sin
 hele Opmærksomhed henvendt paa den Provinds
 ses Vel, der var ham betroet. Det er ham, hvis
 Rapporter, Forespørgsler og Forslag røbe den
 ivrigste og meest samvittighedsfulde Jagttagelse
 af Embedspligt; det var ham, som langt op-
 høiet over enhver Egennytte, søgte sin Glæde i,

af egen Formue at giøre betydelige Oposfrelser for det Almindelige; der var ham, der som Ven af den ypperligste Fyrste, aldrig anvendte sin Indflydelse til noget Viemeed, der ei var dem begge værdigt; det var ham, der underordnede alle sine Tanker, Ønsker og Bestræbelser de høie og ædle Grundsætninger, som Philosophiens Studium havde fremelsket og rodfæstet hos ham; det var ham, den videnskabelige Embedsmand, den daadfulde Videnskabsmand, der forædlede sin practiske Virksomhed ved en uafslædig Forædling af sin egen Aand, og frugtbargjorde sine Talenter og Indsigter ved disses ivrige Anvendelse til det Offentliges Gavn; det var ham, hvis blide Humanitet, Virkning af hans ved Videnskaber oplyste og dannede Aand, vi lige meget elske i Statsmandens religiøse Tolerance — herlig Contrast af den Fanatisme, der snart skulde oversvømme Jorden med Ulykker og Blod — og i Huusfaderens godmodige Blidhed; det var ham, hvis Siæl, altid fæstet paa de skønneste Mønstre af Dyd, Patriotisme, Videnskabelighed og Arbeidsomhed, fandt sin højeste Glæde i at nærme sig disse; det var ham, der ikke foragtede Livets udbortes Goder, men forhøiede deres Værd, i det han forædlede dem ved Smag, Maadelighed, Giestfrihed, Velgiørenhed; det var ham, der, ikke ufølsom mod Krens Hæders-

frandse, dog søgte denne, alene i de Ypperligstes Agtelse og i erhvervede Fortienester. Man gjorde ham ingen Bebreidelse af hans Lovtale over Trajan, som var den en af det frybende Emigreries sædvanlige Producter. Dens officielle Etighed var uadstillelig fra den officielle Handling, hvoraf den udgjorde en Deel, men dens Indhold er ikke tomme Ord. Det var den ypperste Fyrstes notoriske Dyder og notoriske Fortienester, hvis Minde æredes af den samme Fyrstes sympathiserende ypperlige Ben. Det var Trajans Borgerkrone og ikke hans Keiserkrone, der søvede for Taleren, og modtog Udoelighedens Krands af den værdigste Borgers Haand.)

Anledningen til Ennets Valg gav den Foræring til Frederiksborgs Skole, som i disse Annaler 1808 2det Bind S. 111 er berørt, og i Slutningen af dette Program nærmere omtales.

Efter nogle foreløbige Bemærkninger til Oplysning om den yngre Plinii Fødested og Opdraggelse, gaaer Forf. strax over til sit egentlige Demeed, af Plinii Breve at vise hans elskværdige og patriotiske Tænkemaade især i videnskabelig Henseende. For at begynde med hans eget Fødested, Comum (nu Como), da finder man, at han sit hele Liv igiennem var sysselsat med at fremme sin Fædreneffads Vel; især opholder Forf. sig ved den

Midfiærhed, med hvilken Plinius arbejdede for at
 faae en Skole oprettet i Comum, hvor en saadan
 Anstalt ganske manglede, den Gavnildhed, hvor-
 med han tilbød, selv at udrede en Trediedeel af
 Omkostningerne, og den Umage, han gjorde sig,
 for at duelige Lærere maatte blive antagne. Til
 fattige og fribaarne Børns Underholdning og Op-
 dragelse i samme Stad, skænkede han, efter Traj-
 an's Exempel, en betydelig Sum, og sørgede til-
 lige for, at den paa en Maade, der var forbunden
 med nye Oposreller for ham selv, blev baade sik-
 kert udsat og gjort mere frugtbringende for Bestem-
 melsen; "thi, sagde han, man bør tilfidesætte
 det Private for det Offentlige, det Forgiængelige
 for det Evige, og see mere paa sin Pligt end sin
 Pengesfordeel." I den Hensigt, at fremme Ung-
 dommens Dannelse holdt han ogsaa selv en Tale
 paa Raadhuset i Comum, "thi, vare hans Ord,
 for med Lyst at paatage sig Opdragelsens byrde-
 fulde Arbejde, behøver man ei alene passende Be-
 lønninger, men ogsaa overordentlige Opmuntrin-
 ger." Samme Hengivenhed for sin Fødestad var
 det, der bevægede ham til, ikke at giøre sin Ret-
 gjældende til en Kapital, der var testamenteret
 Byen, ihvorvel han dertil var den retmæssige Ar-
 ving. Han skænkede endvidere samme Municipi-
 um et Bibliothek af overordentligt Værd, og holdt
 i denne Anledning en offentlig Tale, hvoraf man

seer, at han satte en Ære i at træde i værdige Forfædres Spor.

Ogsaa i andre Henseender gjorde han sig forment af sin Fødeby. Han førte Comensernes Sager i Hovedstaden; Jupiters Tempel i Comum skænkede han en kostbar corinthisk Statue, hvilken han havde købt for at lade den sætte i en offentlig Bygning. Han prydede Egnen af Lacus Larius (Lago di Como) med smagfulde Villaer, og yttrede sin Taknemmelighed mod dem, som bidroge til Byens Forstionnelse. Paa sine Reiser til Comum og under sit Ophold der sysselsatte han sig udelukkende med Tanken om, hvorledes han der kunde fremme noget Gavnligt. Sine Landsmænd opmuntrede han ogsaa fortrinligen til, ved Udødeligheds Værker at forherlige deres Fødeland i Videnskabernes Historie.

Med lige Iver antog han sig Byen Tifernum, paa Grændserne af Etrurien, hvis Patron han var. Af egne Midler opbygte han der et Tempel, og prydede det med Statuer af Keiserne, især af Trajan; Cereris forfaldne Tempel sammesteds lod han ligeledes paa sin egen Bekostning reparere og forstionne.

Ikke mindre elskværdig viser sig Plinii Character i hans Omhed for sin Moder, for sin Morbroder og anden Fader, den ældre Plinius, under hvis Dine han havde nydt saa omhyggelig en Opdragelse, for Verginius Rufus, hvilken denne hav-

de efterladt ham som Formynder, for Nvinctilian, under hvilken han havde studeret Rhetoriken &c.

Efter saaledes i nogle Hovedtræk at have skildret Plinii pietas (et Ord, der i Omfanget af sin Betydning er uoversætteligt) især i videnskabelig Henseende, gaaer Forsf. over til at meddele en nærmere Beskrivelse over den Gave til Skolen, der vidner om en lige pietas hos en af dens agtværdige Sønner. De tvende Globes nemlig, som afg. Regimentschirurg Frederich Wilhelm Wisch ved sin sidste Villie efterlod Skolen, som et skønt Minde om sin Taknemmelighed og om sin Algtelse for Videnskabernes Planteskoler, ere af betydelig Størrelse, forfærdigede ved det Upsalske cosmographiske Selskabs Foranstaltning, Himmelsgloben af Andreas Aclermann 1766, Jordkuglen af den samme, men forbedret af Frederik Acler, efter Foranledning af det Stockholmske Videnskabs Selskab, 1780. I det Programets Forsatter, under Beflagelse af Testators alt for tidlige Død, fremstiller det Skionne i hans Handling, og ytrer det Haab, at et saadant Exempel ei vil kunne savne Efterlignelse, benytter han den samme Leilighed til at omtale ældre Gaver til Skolebibliotheket, og nævner i Særdeleshed Hofpræst Dr. Baskholm, som dertil har foræret Exemplarer af alle de Skrifter, han har udgivet.

2. Undersøgelse om Officerens hensigts-
passende Dannelse. Et Indbydelses-
skrift til den offentlige Examen i Odense Cather-
dralskole i Octob. 1808; af H. D. Biørn,
Overlærer i Mathematik, Physik og Naturhi-
storie. 21 S. 8.

Efter et Par Ord til Undskyldning for et saa-
dant Minnes Valg ved denne Leilighed begyn-
der Forf. sin Undersøgelse med at gjøre opmærksom
paa Forskiellen imellem det Princip, hvorefter Kri-
gere i Oldtiden dannedes, og det, som nu, da
Krudtets Opfindelse ganske har forandret Krigs-
konsten, maa lægges til Grund for hans Opdra-
gelse. De physiske Kræfter spille ikke længere saa
vigtig en Rolle; de intellectuelle have faaet
en mere afgjørende Indflydelse. Smaa Hære,
hvis Kræfter og Bevægelser ledes med Indsigt,
formaae nu at adsplitte talrige udisciplinerte Trop-
per, ved hvis Waaben hine under en bedre Orga-
nisation og Anførsel vilde sønderkuses. Derpaa
haves Erfaringer nok.

Men, bemærker Forf. videre, uagtet Mæng-
den af disse, uagtet Opfindelsesevnen og Trebe-
giærligheden ikke paa nogen anden Bane erholder
større og mere smigrende Opmuntringer end paa
den militære; finder man dog kun et ringe Antal,
hvis Sielsudvikling har udmærket sig i dette

Fag, naar derimod Historien fremviser i andre mindre opmuntrende Fag Skarer af heldige Dyrkere. Han opkaster i denne Anledning det Spørgsmaal: hvad vel Marsagen dertil kan være? og finder samme deels i den urigtige Synspunkt, fra hvilken Officerens Bestemmelse forhen er bleven betragtet, som om det hos ham meest kom an paa at stride med de physiske Kræfter; deels i den Fordom, at den practiske Øvelse var den eneste Skole, hvori Officeren med Held kunde uddanne sine Talenter. Den sidste Mening bestrider Fors. nærmere. Practiken, siger han, udvikler mindre Sielen Eignerne, end den sætter dem istand til at gjøre en lettere og hurtigere Brug af den allerede modtagne Udvikling. At enkelte Mænd uden foregaaende videnskabelig Forberedelse have svunget sig i Beiret paa Kamppladsen — og lidet er dog disses Antal — beviser ikke andet, end at der blandt Krigere som blandt Lærde kan gives Autodidacter, om hvilke begge man kan paastaae, at de, der ved egen Hielp saa heldigen udviklede sig, rimeligviis under en mere hensigtspaasende Forberedelse og Veiledning vilde have bragt det endnu langt videre. Det vilde være ufornuftigt at slutte, at, fordi der gives saa at sige fødte Generaler, derfor skulde man ikke behøve at danne dem. Følgen maatte blive, at udmærkede Mænd i dette Fag sieldnere vilde komme tilsyne, og om den Stat,

der vilde hylde dette Princip og altsaa fæste sig i Skæbnens Arme, kunde man sige, at den vel havde samlet Krigere men ikke dannet dem eller sat dem istand til at opfylde de dem paalagte Pligter. Hertil kommer, at dersom Krigens Skole eene skulde danne Hærførere, saa maatte denne for de fleste Stater blive alt for kostbar, og de dyrestøbte Erfaringer vilde ofte ikke kunne bruges til andet end at oprette saavidt mueligt den engang lidte Skade. Thi kun Skaden blev det, som gjorde Klog. Frankerigs Exempel selv bestræker denne Sætning; thi først efter 12 a 15 Aars uophørlige Krige have dettes Generaler vist sig i deres meest glimrende Epoche, og dog ere de færreste iblandt dem dannede ved den blotte Practik. Ei heller fører denne de jevne Hoveder, der udgiøre Fleerheden, til noget Fortrinligt eller til glimrende Hærførerbedrifter. Exempler laante fra Mænd, der af Naturen ere begavede med udmærkede Anlæg, bevise derfor intet imod Reglen. Vigtigheden af Hærførerens omhyggelige Forberedelse bliver saa meget mere indlysende, jo klarere Historien beviser, at Staters Opretholdelse eller Undergang ofte beroer paa, hvorvidt han besidder de Egenskaber, han bær.

Ved at fæste et Blik paa Omfanget af disse (S. 9), tager Forf. ikke i Betænkning at erklære, at det er kun Mænd af udmærkede Talenter, som bør ansees værdige til at beklæde en Overstcom-

manderendes vigtige Post. Men — saadanne Mænd behøver Staten ikke mange; desto større er Antallet af de Subalterne, den har behov, og disses hensigtspænsende Dannelse bør være den saa meget mere magtpaaliggende, jo mere afgjort det er, at en Armees Styrke beroer ikke saa meget paa Soldaternes Mængde som paa Officerernes Duelighed og Indsigter.

I det Forsfatteren derfor gjør til Hovedsag delige Officerers Dannelse, forklarer han nærmere S. 10 f. de physiske og intellectuelle Egenskaber, som hos dem maae ønskes, og advarer ved samme Leilighed imod de Yderligheder, der tillægges enten Legemets eller Sielens Dannelse alene udelukkende Værd a). I Krigerens Legemsøvelser seer Forf. ogsaa et fortrinligt Middel til at styrke Modet, især hvis disse gaves en dertil endnu mere sigtende Kertning. Længere opholder Forf. sig S. 13 ff. ved Sielens Dannelse, som Requirit hos en duelig Officier b). Han bør være

a) Det er Anmeld. behageligt, her at gienfinde den samme Grundsatning, han i sine Læser om Nationalopdragelsen S. 168 ff. har søgt at indprænte.

b) Det er ikke uinteressant, hermed at sammenligne de Ytringer, som forekomme i Vaterländische Blätter für den österreichischen Kaiserstaat. Wien 1808. I B. No. X. über die Errichtung neuer Bildungsanstalten für Cadetten des k. k. Militärs. Deri bemær-

udrustet med de til det militære Fag henhørende Videnskaber; til den Ende bør hans Siel i den tidligere Alder sysselsættes, ikke blot for at indsamle et Forraad af Kundskaber, men mere med Hensyn til Sieleevnernes harmoniske Udvikling. Dertil anseer Forf. de militære Videnskaber selv ligesaa skikkede som andre, naar kun Docenten bruger en rigtig Fremgangsmaade, og tilraader derfor, tidlig at begynde med og uophørligen at fortsætte disses Studium.

Bigtigheden heraf søger Forf. endnu mere at gjøre indlysende ved den Betragtning (S. 14): at Routine aldrig kan erstatte Mangel af Sieleevnernes Uddannelse, hvorimod denne Routine i kort Tid forhverves af den, der har dannet Mand nok til at trænge ind i Forretningernes Væsen c). Forf. berører i Forbindelse her-

les: "Seine Majestät sey überzeugt, daß bey dem Fortschreiten der immer höher steigenden Cultur aller Wissenschaften geistige Ausbildung die Seele des Kriegers sey, und alles Andringem physischer Maken und Hülfquellen gegen Geisteskraft nicht bestehen könne — daß ein Kriegsheer so viele Seelen habe, als es gebildete Officiere zählt."

Udg. Anm.

c) Fortreffelig er dette udført af Jacobi i hans Tale om Videnskaberne. S. disse Annal. 1807 2 B. S. 100 ff.

Udg. Anm.

med adskillige Omstændigheder, som medføre, at Sielſculturen hos Krigsstanden vil staae paa et saare lavt Trin, naar ikke en tidlig hensigtsmæssig Dannelse har søgt at raade Bod derpaa.

En væsentlig Egenſkab hos Officeren er Mandſnærverſe. Saa afhængig end denne er af Temperamentet og Legemets Sundhedstilstand, kan en fornuftig Dannelse dog uendelig meget bidrage til at erstatte medfødte Mangler i denne Henseende. Fors. tilraader S. 15, ei at holde Ynglinge for længe i Ledchaand, og derved berøbe dem Leilighed til at forsøge deres egne Sielſkræfter og lære diſſe at kiende; han anbefaler, endog uformærkt at lægge dem Vanskeligheder iveien og selv at lade dem rede sig ud deraf, for at de ſaaledes kunne øve sig i at hielppe sig selv og ved Erfaring danne sig et System af Klogſkabsregler, der ſiden blive mere brugbare end lærte Forſkrifter.

Til at danne Officerer med ſaadanne Egenſkaber foreslaaer Fors. S. 16 Anlæggelse af Militærſkoler, hellere mange end ſaa, hvori vedkommende Subjecter kunde fra deres tidlige Ungdom nyde den behørigte Dannelse. Han tænker derved ikke paa egentlige Cadetacademier, men formener endog, at ſaadanne Skoler kunde, i det mindste til videre, forbindes med andre Underviisningsanſtalter. Fra ſaadanne omkring i Provindſerne anlagte Militære

Skoler kunde efter Fors. Idee (S. 17) de allerede hensigtsmæssigen forberedede Elever gaae over til et militært Academie, hvor de da i kortere Tid vilde kunne tilendebringe de for dem bestemte Cursus. Dog vil Fors. ikke have Forældrene gjort til Tvangsplicht, at betiene sig af disse Skoler, men overladt til deres frie Valg at afbenytte andre efter deres individuelle Overbeviisning mere passende Midler til deres Børns Dannelse.

De Slags Militær-Skoler, hvor halvvoxne eller næsten voxne Ynglinger dannes til Officerer, troer Fors. (S. 18) ikke at burde finde Sted, og formener, at, hvis de i den Alder ikke allerede have saa mange Kundskaber, at de kunne gaae over til de militære Academier, vil Hensigten kun med den mindste Part blive opnaaet, fordi de, ikke tilbørlig forberedede, maae ile Maalet imøde, hvoraf følger, at deres Hukommelse belæses med en Mængde Gienstande, som de af Mangel paa harmonisk udviklede Gieleevner ei ere istand til at ordne, og at deres Hoved mere vil ligne et Pulterkammer end et vel meubleret Værelse. Denne Ulempe troer Fors. at kunne afhjelpes ved de af ham foreslaaede Militærskoler i Provindserne. Naar saadanne oprettedes, seer Fors. ikke, at der vilde være Grund til at befrygte Mangel paa duelige Officerer, og det især ogsaa, dersom det Glimrende blev anseet som mindre nødvendigt for Standen;

thi, som Fors. udtrykker sig; den sande Erfølelse, som ved Glimmer snarere svækkes end hæves, vander ikke ad denne Wei; paa Oplysningens Bane maa den søges.

Fors. slutter S. 20 f. med at besvare den Indvending, at, naar Fordringerne til en duelig Officer ere saa betydelige, maatte et af de kraftigste Opmuntringsmidler: Avancement paa Balpladsen, for en Deel falde bort. Han indseer ikke, at dette kan blive en Følge uden med Hensyn til Underofficerer og Gemeene, naar de manglede den behørigte Dannelse for at avancere, i hvilket Tilfælde de paa andre Maader maatte belønnes; for Officerers Forsømmelse paa Balpladsen kunde derimod intet være iveien, da det forudsættes, at disse allerede havde erhvervet sig de fornødne Kundskaber.

VI. Blandede Efterretninger.

Hr. Jens Ware, Eier af Fadersbol og Norhaagaard i Thye, har i sit Testament af 28 Aug. 1765 blandt andet skænket 1500 Rdlr., af hvis Rente en Studiosus Theologiæ, som vil besøge udenlandske Universiteter, skal i tre Aar understøttes. See Hofm. Fund. T. XI. S. 507 sub

No. 3. Dette Legat, som af Testator er henlagt under Biskoppens Bestyrelse i Aalborg, havde endnu aldrig været afbenyttet, og var derfor i Begyndelsen af Aaret 1808 voxet til en Kapital af 4500 Rdlr. Dette foranledige Hr. Biskop Jansen til at indkomme med et Forslag, der sigtede til, at baade Bedkommende funde nyde en flækkeligere Understøttelse, og Kapitalen dog vedblive at stige, og med den Renterne, til desto større Gavn for dem, som deraf skulle nyde godt. Efter foregaaende Correspondence herom med Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, indstillede det Kongelige Danske Cancellie Forslaget til Hans Majestæts Bifald, og under 29 Sept. 1808. behagede det Hans Majestæt allernaadigst at bifalde:

"at bemeldte Wærste Reifestipendium nu bestemmes til 100 Rdlr. aarlig; at den overstygende Rente fremdeles oplægges til Kapitalen, samt at Stipendiet forøges med 25 Rdlr. aarlig, saasnart den oplæggende Rente desuagtet overstiger 50 Rdlr. aarlig."

Under 3 Julii 1807 har Hans Majestæt allernaadigst confirmeret den mellem Yderne af Phanefjord Sogns Kongetiende paa Møen og Riv-

Københavns Cathedralskole, som Beneficiarius af bemeldte Tiende, afsluttede Forening om denne Tiendes Overdragelse for bestandig til fornævnte Sogns Beboere, mod at svare en aarlig Afgift af 7 Skp. Byg pr. Tønde Hartkorn tilligemed samtlige Skatter, og til hvert Aars 11 Marts at betale fornævnte Afgift af 7 Skp. Byg pr. Tønde Hartkorn efter hvert Aars Kapitelstaxt til Kasseren ved Frueskole i København, eller hvem til Betalingens Modtagelse ellers maatte committeres.

Sognets fulde tiendeydende Hartkorn er

402 Td. 6 Skp. 1 Fdkr. 2 Alb.,

hvoraf Godset No. 2 udgjør

380 Td. 1 Skp. 1 Fdkr. 2 Alb.

Leerbechs Bye 12 — 1 — 1 — 1 —

Grønsunds Fær

gegaard 10 — 6 — 1 — 1 —

Under 21 Sept. d. A. har Hs. Majestæt aller-naadigst resolveret, at den Tronhjems Cathedralskole beneficerede Gaard *G l ø s h a u g e n* eller *H e s t e h a g e n*, Matr. No. 637 i Strinde Præstegield og Fogderie, Søndre Tronhjems Amt, af Skyld $\frac{1}{2}$ Spand, maa afhændes til Ridsmand *B o g e l s a n g* af Tronhiem for det af ham ved Auction d. 24 Mart.

1808 gjorde Bud 6,760 Rdlr., hvoraf $\frac{1}{3}$ Deel er lægges til 1 April 1809, men de øvrige $\frac{2}{3}$ blive indestaaende i Eiendommen paa første Prioritet, mod lovlige Renter.

Da Christiania Cathedralskole i Aaret 1800 blev reformeret, bleve ogsaa dens Lærere og Disciple befriede fra Deeltagelse i Kirke- og Sangopvarthningen, og i denne Anledning søiedes som Interims-Indretning paa 3 Aar den Anstalt, at det overdroges Waisenhusets Disciple at besørge hine Kirke- og Sangforretninger, imod at Waisenhuset beholdt de Indtægter, Skolen hidtil deraf havde haft, og at Skolens Kasse desuden aarlig supplerede, hvad disse maatte beløbe sig mindre end 480 Rdlr. Denne Interimsforanstaltning blev siden atter prolongeret paa 3 Aar (See disse Annal. 1806. 2 B. S. 142). I ethvert af disse betalte Skolen til Waisenhuset 68 Rdlr. Da nu ogsaa denne sidste Termin i Aaret 1807 var udløbet, foreslog Øvrigheden paa Stedet, at bemeldte Interimsforanstaltning maatte, som hensigtsmæssig, forandres til en vedvarende Indretning.

Efterat denne Sag af Directionen for Universitetet og de lærde Skoler er bleven Hans Majestæt

foredraget, har det behaget Allerhøiſtsamme ved allernaadigſt Resolution af 30 Decemb. d. A. at bifalde:

"at den ved Reſcripterne af 14 Martſ 1800 og 27 Jan. 1804 befalede interimiftiſke Indretning i Henſeende til Kirke- og Sangopvarthningen i Chriſtiania maa fremdeles vedvare ſaaledes, at Waiſenhuſet vedbliver at oppebære ſom Godtgjørelſe for Overtagelsen af de Cathedralſkolens Disciple for hen paaliggende Kirke- og Sangopvarthningsforretninger:

a) den Afgift, Skolen indtil ſin Reform hævede for Sangen ved Liigbegængelſer efter Reſcriptet af 23 Sept. 1719.

b) af Kirken de 52 Rdlr. aarlig, ſom derfra vare tillagte Conrector med fire Hørere- for deres Tilſyn med Sangopvarthningen.

c) af Skolekaſſen aarlig 68 Rdlr. hvorimod Kirken fremdeles forpligtes til, ſom hidtil, at vedligeholde Skolebygningen."

Ligesom de academiske Lærere, hvis Embeds- boliger bleve ødelagte ved Bombardementet, have

erholdet Godtgjørelse til Huusleie, indtil de igien kunne tiltræde fri Bolig a), saaledes er ogsaa en lignende Godtgjørelse tilstaaet de Lærere ved Frueskole, der havde fri Bolig i sammes Bygning. Denne sidste Godtgjørelse udredes af Frue, Trinitatis, Nicolai og Helliggeistes Kirker.

Ved flere af de lærde Skoler havde den Skik været indført, at Disciplene i Sygdomstilfælde tilstodes fri Medicin paa Skolekassens Regning; ved nogle vare endog faste Læger antagne med vis aarlig Løn.

Da efter Directionens Oprettelse i denne Henseende Forespørgsler fra flere Steder indkom, fandtes det passende at antage som Regel:

1.) at de Forældre, som boe i Byen, hvor den lærde Skole er beliggende, selv besørge Læge og Medicin til deres Børn i fornødent Fald, lige som og, at de, i hvis Huse de udenbys Disciple ere, bør besørge dette i Forældrenes Sted og paa deres Bekostning, naar de dertil have givet Fuldmagt, og det ved hvilken Læge de ville.

2.) at derimod, forsaavidt de udenbys Disciple ere Stipendiater, Skolen i Sygdomstilfælde besørger Læges Tilsyn og Medicin, hvis

a) See disse Annal. 1808. i N. G. 345.

Beløb da kan udbetales af vedkommende Discipels Stipendium; ligesom og

3.) at i saadant Fald fra Skolens Side ligeledes have Omsorg for de udenbys betalende Disciple, for hvis Pleie Ingen i Byen ellers efter Forældrenes Foranstaltning sørger, dog paa Forældrenes Bekostning.

I Overeensstemmelse hermed er tilskrevet Vedkommende.

Ved tredie Auction d. 29 Sept. d. A. og efter at Auctionsbudet af Directionen er blevet approberet, er Fredericia gamle Skolebygning a) med Plads og tilliggende Have solgt til Kasmus Christian Ingvarsen for den Sum, 410 Rdlr. Nogle paa det gamle Skoleloft henlagte ubrugelige Materialier bleve ved samme Leilighed tilslagne en Riiber for 2 Rdlr. 7 S.

Efter derom indkommen Begjæring fra vedkommende Rectorer har Directionen tilladt, at der for hver af de lærde Skoler i Frederiksborg, Roskilde og Nykøbing maa anskaffes et Stueuhr paa vedkommende Skolekassers Bekostning.

a) See disse Annal. 1808. 2. B. S. 115.